

Rik Rosseels Gallery

Anthony Duffeleer - Deadline

“Kunst is een slijpsteen voor het denken.” Bart Verschaffel (1)

Anthony Duffeleer kan omschreven worden als een denkkunstenaar. Zijn gedachten en bespiegelingen, die hij voortdurend noteert of schetst, vormen zijn voornaamste werkmateriaal. Zoals hij zelf zegt: “Mijn hoofd is mijn atelier.”

Communicatie (2) is voor Duffeleer essentieel, maar voordat hij de dialoog met een publiek aangaat, voert hij die eerst met zichzelf. Het duurde dan ook geruime tijd voordat hij zijn werk confronteerde met het publiek. Dit publiek wil hij een spiegel voorhouden, een spiegel waarin hij zelf langdurig en intensief vragend heeft gekeken. Hij is niet de kunstenaar van de antwoorden maar van het bevragen, de vraagstelling, die hij met bedachtzame precisie vormgeeft. Duffeleer gaat in gesprek met zichzelf, de kijker en de samenleving.

Elke betekenisvolle kunst staat in relatie tot haar tijd. Duffeleer spreekt in zijn werk nadrukkelijk over zichzelf en zijn verhouding tot de wereld waarin hij leeft. Dat doet hij tastend, kritisch en genuanceerd, soms provocatief. Zijn kunst is nooit vrijblijvend. Met humor die vaak snel omslaat in ernst, hekelt hij thema's zoals menselijke ijdelheid en arrogantie, religieus of politiek fanatisme en dogmatiek. Duffeleer is architect van opleiding, een beroep dat hij nog steeds uitoefent. Daarnaast is hij actief als productdesigner, ondernemer én kunstenaar. Dat laatste is misschien wel zijn belangrijkste mentale ingesteldheid. Deze veelzijdigheid mag atypisch lijken voor een hedendaags kunstenaar, maar de wisselwerking tussen zijn verschillende activiteiten, gecombineerd met zijn rol als familieman, voedt zijn kunstenaarschap. Ze houden hem stevig verankerd in het dagelijkse leven, dat hem inhoudelijk en vormelijk materiaal aanreikt.

Een belangrijk kenmerk van zijn werk is het gebruik van archetypische voorwerpen waarvan hij de betekenis diepgaand manipuleert. Door handelingen van toe-eigening en al dan niet subtile herpositionering of interventie transformeert hij gevonden en vertrouwde objecten. Met zijn gebruik van objets trouvés, readymades en assemblages met vervreemdingseffecten schrijft hij zich in de traditie van kunstenaars als Marcel Duchamp, Marcel Mariën en Guillaume Bijl.

Duffeleer ondermijnt het bekende en spreekt soms in raadsels. Zijn kunstwerken krijgen vrijwel altijd een titel, die een essentieel onderdeel is van zijn werk en een hint geven naar de betekenis van het werk. Soms is de titel heel sturend zoals bij het vroeger werk *'Falling Man'* (2017): een Christusfiguur die naar beneden valt. In contrast met de klassieke voorstellingen waarin Christus opstijgt naar de hemel, verwijst het werk naar de iconische foto van de vallende man uit de Twin Towers (Richard Drew, 2001). Anthony Duffeleer gebruik een bestaande corpus maar past de houding ervan aan naar analogie van de vallende man op de foto van Richard Drew. De miraculeuze redding is er niet voor iedereen. De kunstenaar vermengt twee krachtige beelden, verschillende betekenissen schuiven door elkaar in dit werk: de eeuwenoude kruisigingsiconografie en de hedendaagse tragedie van 9/11. Op een subtile wijze geeft Duffeleer vorm aan zijn sceptische kijk op de wereld. Deze modus operandi is consequent voelbaar in deze expo 'DEADLINE'.

Rik Rosseels Gallery

Een ander voorbeeld is 'Gij': een geblinddoekt lam op een kerksokkel voorzien van een messing plaatje met de titel 'Gij'. De titel resoneert op meerdere niveaus: in de spreektaal als tegenhanger van 'jij', in de Bijbel als verwijzing naar God, en in het algemeen heeft 'Gij' een archaïsche bijklank. Ondanks de blinddoek lijkt het onschuldige dier de kijker dwingend aan te spreken, schuldgevoelens zijn nooit veraf. Dit werk wordt momenteel getoond in Sint-Denijs-City en zal bij de finissage ook in de galerie getoond worden. De werken 'Them', door Anthony Duffeleer bewerkte originele pagina's (1922) uit een Larousse encyclopedie waarbij de getoonde schapenrassen met pen werden geblinddoekt situeren zich in dezelfde context.

In het recente werk 'Pain' speelt Duffeleer met gelaagde betekenissen. Het woord werd, letter per letter, manueel geperst in goedkope, niet-voedzame, witte industrieel geproduceerde boterhammen. In het Frans betekent *pain* brood, terwijl het in het Engels pijn betekent. Dat Engelse 'pain' is verwant aan het Franse *peine* (*moeite, verdriet, straf*), beide teruggaand op het Latijnse 'poena'. Duffeleer benut zo een klankoverlap tussen twee talen die uiteenlopende maar suggestieve betekenissen oproept.

Het werk verwijst ook naar de vaak aan Marie Antoinette toegeschreven uitspraak "Qu'ils mangent de la brioche" ("Laat ze dan brioche eten"), toen het volk geen brood had. Hoewel historici het erover eens zijn dat zij deze woorden nooit uitsprak, is de frase een krachtig symbool geworden voor de onverschilligheid van de elite tegenover het volk. In Duffeleers werk echoot dat spanningsveld: is het een straf (*poena*) om je te moeten voeden met goedkoop brood, omdat je het betere niet kunt betalen? Zo wordt 'Pain' een beeld van de voortdurende strijd om letterlijk en figuurlijk 'het dagelijks brood'.

Misschien vat 'Mind the step' zijn visie op kunst en maatschappij het best samen. De tekst werd zorgvuldig met de hand uitgekapt in blauwe hardsteen, die net iets hoger is dan een gewone dorpel. Bezoekers van de tentoonstelling moeten letterlijk een drempel nemen om zijn wereld binnen te treden. Kunst vraagt inspanning: niet alleen kijken, maar voelen, nadenken. De bezoeker wordt uitgedaagd om de verschillende lagen te ontrafelen en terug op een kritische manier positie tegenover kunst en de samenleving in te nemen.

Het werk markeert ook een mijlpaal in Duffeleers traject waarbij hij afstand neemt van luchtige spelerei en humoristische knipoogjes, en gelaagde kunstwerken toont die uit diepgaand nadenken over inhoud en vorm voortkomen. Voor Duffeleer is kunst een ernstige, maar tegelijk poëtische poging om zijn sceptische, eerder pessimistische visie op de wereld te delen.

Enigszins buiten het vertrouwde werk toont Anthony Duffeleer reeks recente tekeningen met als titel 'Studie voor een zelfportret'. Tien getoonde variaties die ook leidden tot een reeks sculpturen, 'Monade'. In deze zelfportretten zoekt de kunstenaar niet de hoogst individuele karaktertrekken maar herleidt hij zichzelf, en in het verlengde de mens, tot generieke vormen, zonder gelaatsuitdrukkingen die doen denken aan schaakpionnen: niet de koning of koningin, maar de minst krachtige stukken. De reeks benadrukt het algemene in plaats van het individuele en vormt zo een tegenhanger van Willem Kloos' adagium: "De allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie." Zijn werk relateert zo het idee van de kunstenaar als genie en stelt daar een meer sceptische positie tegenover.

Rik Rosseels Gallery

Binnen de gelaagdheid van veel van zijn kunstwerken geeft de kunstenaar Anthony Duffeleer ook veel van zichzelf prijs, maar je moet er als beschouwer eerst de buitenste schil van pellen.

Anthony Duffeleer zegt dat hij geen kunst maakt voor de eeuwigheid, alles heeft een houdbaarheidsdatum. Het is in deze context dat de kunstenaar gekozen heeft voor *'Deadline'* als titel voor zijn tweede solotentoonstelling in Rik Rosseels Gallery. De kunstenaar bekijkt kunst op een nuchtere manier, zoals hij kritisch en onderzoekend naar onze hedendaagse samenleving kijkt. Sommige maatschappelijke evoluties stemmen Duffeleer pessimistisch. Misschien naderen we wel een vervaldatum.

Voor deze kunstenaar zijn er geen zekerheden, is niets vast gebeiteld, tenzij *'Mind the step'*. Elke betekenis kan wijzigen. Dit zorgt ervoor dat we zijn kunstwerken steeds opnieuw kunnen bekijken en er andere betekenissen en inzichten kunnen opborrelen. Zo houdt Duffeleer onze geest fris en alert en kunnen we kritisch in het leven blijven staan, met heel regelmatig toch ook een glimlach...

"Si le monde était clair, l'art ne serait pas." Albert Camus

Johan Vansteenkiste

Met dank aan Anthony Duffeleer voor de interessante gesprekken ter voorbereiding.

1. Bart Verschaffel, Over kunst, ontroering en kritiek, De Witte Raaf, editie 60, maart-april 1996.
2. In een interview met Wouter Van den Eijkel spreekt Anthony Duffeleer over interactie met de kijker en in het verlengde met de maatschappij.